YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

14 päivänä syyskuuta 1999 *

Yhdistetyissä asioissa C-171/98, C-201/98 ja C-202/98,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Frank Benyon ja oikeudellisen yksikön virkamies Bernard Mongin, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Belgian kuningaskunta (C-171/98 ja C-201/98), asiamiehenään ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön pääneuvonantaja Jan Devadder, prosessiosoite Luxemburgissa Belgian suurlähetystö, 4 rue des Girondins,

ja

Luxemburgin suurherttuakunta (C-202/98), asiamiehenään ulkoasiainministeriön kansainvälisistä taloudellisista suhteista ja kehitysyhteistyöstä vastaavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

osaston osastopäällikkö Nicolas Schmit, prosessiosoite Luxemburgissa ulkoasiainministeriö, 5 rue Notre-Dame,

vastaajina,

joissa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Belgian kuningaskunta (C-171/98 ja C-201/98) ja Luxemburgin suurherttuakunta (C-202/98) eivät ole noudattaneet palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta jäsenvaltioiden väliseen meriliikenteeseen sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen meriliikenteeseen 22 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4055/86 (EYVL L 378, s. 1) ja erityisesti sen 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan tapauksessa ja sen 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan Malin tasavallan ja Togon tasavallan tapauksessa, koska ne ovat Togon tasavallan (C-171/98 ja C-202/98) ja Malin tasavallan (C-201/98 ja C-202/98) kanssa tekemillään sopimuksilla ottaneet käyttöön lastinjakojärjestelyjä ja pitäneet ne voimassa ja koska ne eivät ole mukauttaneet Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa tekemiään sopimuksia (C-201/98 ja C-202/98) niin, että yhteisön kansalaisilla olisi oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus Belgialle ja Luxemburgille kuuluviin lastiosuuksiin, tai irtisanoneet niitä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit D. A. O. Edward (esittelevä tuomari) ja L. Sevón,

julkisasiamies: A. La Pergola,

kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.4.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan (josta on tullut EY 226 artikla) nojalla kolme kannetta, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 8.5.1998 (C-171/98) ja 25.5.1998 (C-201/98 ja C-202/98) ja joissa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Belgian kuningaskunta (C-171/98 ja C-201/98) ja Luxemburgin suurherttuakunta (C-202/98) eivät ole noudattaneet palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta jäsenvaltioiden väliseen meriliikenteeseen sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen meriliikenteeseen 22 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4055/86 (EYVL L 378, s. 1) ja erityisesti sen 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan tapauksessa ja sen 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan Malin tasavallan ja Togon tasavallan tapauksessa, koska ne ovat Togon tasavallan (C-171/98 ja C-202/98) ja Malin tasavallan (C-201/98 ja C-202/98) kanssa tekemillään sopimuksilla ottaneet käyttöön lastinjakojärjestelyjä ja pitäneet ne voimassa ja koska ne eivät ole mukauttaneet Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa tekemiään sopimuksia

(C-201/98 ja C-202/98) niin, että yhteisön kansalaisilla olisi oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus Belgialle ja Luxemburgille kuuluviin lastiosuuksiin, tai irtisanoneet niitä.

2 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 15.7.1998 antamalla määräyksellä asiat C-171/98, C-201/98 ja C-202/98 on yhdistetty kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomiota varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 4055/86 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Vapaus tarjota jäsenvaltioiden välisiä merikuljetuspalveluja sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä meriliikenteen alan palveluja koskee jäsenvaltioiden kansalaisia, jotka ovat muusta jäsenvaltiosta kuin se, jolle palvelut on tarkoitettu."

4 Tämän asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Sen estämättä, mitä 1 artiklassa säädetään, ennen 1 päivää heinäkuuta 1986 olemassa olleet yksipuoliset tiettyjen sellaisten tavaroiden kuljettamista koskevat kansalliset rajoitukset, joiden kuljettaminen on kokonaan tai osittain varattu kansallisen lipun alla purjehtiville aluksille, poistetaan viimeistään seuraavan aikataulun mukaisesti:

— jäsenvaltioiden välinen liikenne jäsenvaltion lipun alla purjehtivilla aluksilla: 31 päivänä joulukuuta 1989,

— jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välinen liikenne jäsenvaltion lipun alla purjehtivilla aluksilla: 31 päivänä joulukuuta 1991,

— jäsenvaltioiden välinen liikenne sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välinen liikenne muilla aluksilla: 1 päivänä tammikuuta 1993."

5 Asetuksen N:o 4055/86 3 artikla kuuluu seuraavasti:

"Jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä tehtyihin olemassa oleviin kahdenvälisiin sopimuksiin sisältyvät lastinjakojärjestelyt poistetaan asteittain tai mukautetaan 4 artiklaa noudattaen."

6 Asetuksen N:o 4055/86 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Olemassa olevat lastinjakojärjestelyt, joita ei ole poistettu 3 artiklan mukaisesti, mukautetaan yhteisön lainsäädäntöä noudattaen ja erityisesti:

a) jos kysymys on liikenteestä, jota linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus koskee, niiden on oltava käyttäytymissääntöjen ja neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 954/79 jäsenvaltioille asetettujen velvoitteiden mukaisia;

b) jos kysymys on liikenteestä, jota linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus ei koske, sopimukset mukautetaan mahdollisimman pian ja joka tapauksessa ennen 1 päivää tammikuuta 1993 niin, että kaikille 1 artiklassa tarkoitetuille yhteisön kansalaisille tarjotaan oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus kyseisille jäsenvaltioille kuuluviin lastiosuuksiin."

7 Asetuksen N:o 4055/86 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Kolmansien maiden kanssa myöhemmin tehtävissä sopimuksissa kaikki lastinjakojärjestelyt ovat kiellettyjä muissa kuin niissä poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa yhteisön linjaliikenteen varustamoilla ei muutoin olisi todellista mahdollisuutta enää osallistua kyseiseen kolmanteen maahan suuntautuvaan liikentee-

seen tai sieltä lähtevään liikenteeseen. Näissä olosuhteissa tällaiset järjestelyt voidaan sallia 6 artiklan säännösten mukaisesti."

8 Asetuksen N:o 4055/86 12 artiklassa säädetään, että asetus tulee voimaan seuraavana päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*, eli asetus on tullut voimaan 1.1.1987.

9 Belgian ja Luxemburgin talousliiton (jäljempänä talousliitto) ja Norsunluurannikon tasavallan välillä tehdyn ja 25.10.1979 voimaan tulleen sopimuksen 3 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

"Sopimusvaltioiden välisessä kaikenlaisessa kauppatavaran kuljetuksessa sopimuspuolten varustamoidensa käyttämiin aluksiin soveltama järjestelmä perustuu lastien rahtiarvon ja määrän jakosuhteeseen 40/40/20, lastaus- ja purkusatamasta riippumatta."

10 Talousliiton ja Senegalin tasavallan välisen, 3.9.1984 voimaan tulleen sopimuksen 4 artiklan 2 kappaleessa määrätään erityisesti seuraavaa:

"Sopimusvaltioiden välisessä kauppatavaran merikuljetuksessa (vakiolinjat) sopimuspuolten kansallisten merenkulkuyhtiöidensä käyttämiin aluksiin sovel-

tama järjestelmä perustuu lastien rahtiarvon ja määrän jakosuhteeseen 40/40/20 lastaussatamasta riippumatta".

11 Talousliiton ja Malin tasavallan välisen, 26.6.1987 voimaan tulleen sopimuksen 4 artiklan 2 kappale kuuluu seuraavasti:

"Sopimusvaltioiden välisessä kauppatavaran merikuljetuksessa (linjaliikenne) sopimuspuolten kansallisten merenkulkuyhtiöidensä käyttämiin aluksiin soveltama järjestelmä perustuu lastien rahtiarvon ja määrän jakosuhteeseen 40/40/20, lastaus- ja purkusatamasta riippumatta. Tapauksissa, joissa kolmannet maat eivät kuljeta niille kuuluvaa 20 prosentin osuutta, jäljelle jäävä osa jaetaan yhtä suurina rahti- ja määräosuuksina Malin tasavallan kansallisten merenkulkuyhtiöiden ja talousliiton kansallisten merenkulkuyhtiöiden välillä."

12 Talousliiton ja Togon tasavallan välisen, 19.10.1984 allekirjoitetun ja 19.10.1987 voimaan tulleen sopimuksen 4 artiklan 2 kappaleessa määrätään seuraavaa:

"Sopimusvaltioiden välisessä kauppatavaran merikuljetuksessa (vakiolinjat) sopimuspuolet soveltavat lastaus- ja purkusatamasta riippumatta yhdenvertaisiin oikeuksiin perustuvaa lastinjakoperiaatetta ja noudattavat maksavan yksikön

soveltamia kantavuusperusteita ja rahtiarvoa, viimeksi mainitun perusteen ollessa ratkaiseva.

Sopimuspuolten merenkulkuyhtiöiden käyttämille aluksille varattu osuus kokonaisliikenteestä on vähintään 40 prosenttia siten, että kolmansien maiden varustamojen osuus voi olla enintään 20 prosenttia."

13 Viimeksi mainitun sopimuksen 5 artikla kuuluu seuraavasti:

"Kukin sopimuspuoli käyttää itsenäisesti sille tämän sopimuksen perusteella kuuluvia liikennöintioikeuksia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta niiden kansainvälisiä sitoumuksia."

14 Tämän sopimuksen 21 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Tämä sopimus tulee voimaan sopimuspuolen ilmoitettua diplomaattiteitse toiselle sopimuspuolelle, että perustuslaissa vaaditut menettelyt on toteutettu.

Tämä sopimus on tehty viideksi vuodeksi. Se voidaan uudistaa hiljaisesti aina vuodeksi kerrallaan, ellei sopimuspuoli irtisano sitä diplomaattiteitse kuuden kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen."

Oikeudenkäyntiä edeltänyt hallinnollinen menettely

15 Komissio totesi 10.4.1991 Belgian hallitukselle lähettämässään kirjeessä (C-171/98) ja 9.11.1995 Belgian hallitukselle (C-201/98) ja Luxemburgin hallitukselle (C-202/98) lähettämissään kirjeissä, että nämä kaksi jäsenvaltiota eivät olleet noudattaneet asetuksen N:o 4055/86 mukaisia jäsenyysvelvoitteitaan, erityisesti tämän asetuksen 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan talousliiton ja Senegalin tasavallan sekä talousliiton ja Norsunluurannikon tasavallan välillä tehtyjen sopimusten osalta, eivätkä asetuksen 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan talousliiton ja Malin tasavallan sekä talousliiton ja Togon tasavallan välillä tehtyjen sopimusten osalta, minkä vuoksi komissio kehotti niitä esittämään huomautuksensa kahden kuukauden määräajassa.

16 Asiassa C-171/98 komissio lähetti Belgian kuningaskunnalle 11.10.1993 perustellun lausunnon ja antoi sille tiedoksi 26.1.1996 täydentävän perustellun lausunnon.

17 Komissio lähetti asioissa C-201/98 ja C-202/98 Belgian kuningaskunnalle perustellun lausunnon 16.6.1997 ja Luxemburgin suurherttuakunnalle 29.7.1997.

18 Asian C-171/98 osalta ja vastauksena 7.6.1991 päivättyyn Belgian hallituksen kirjeeseen, jossa tämä totesi, että sen mielestä talousliiton ja Togon tasavallan välillä tehty sopimus on asetuksen N:o 4055/86 3 ja 4 artiklassa tarkoitettu olemassa oleva sopimus, komissio yksilöi Belgian hallitukselle lähettämässään täydentävässä perustellussa lausunnossa ne syyt, joiden vuoksi kyseistä sopimusta on pidettävä asetuksen N:o 4055/86 5 artiklan soveltamisalaan kuuluvana

myöhemmin tehtävänä sopimuksena. Komissio selitti tältä osin, että talousliiton ja Togon hallituksen välisen sopimuksen 21 artiklasta ilmenee, että kunkin sopimuspuolen on oltava toteuttanut "perustuslaissa vaaditut menettelyt" ennen kuin sopimus sitoo niitä tosiasiallisesti. Näin ollen sopimuksen allekirjoittamisella vuonna 1984 ainoastaan saatettiin sopimustekstit todistusvoimaisiksi ja Belgian kuningaskunta hyväksyi "sopimuksen hyväksymisestä" 9.10.1987 annetulla Belgian lailla Togon tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen eli sopimus hyväksyttiin asetuksen N:o 4055/86 voimaantulon jälkeen.

19 Belgian hallitus kiisti 30.4.1996 antamassaan vastauksessa komission kannan väittäen, että Togon tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen määräykset oli täytäntöönpantu ennen perustuslaissa vaadittujen menettelyjen toteuttamista. Se väitti myös, että

— olemassa olevien ja myöhemmin tehtävien sopimusten välinen erottelu on tuntematon tavanomaisessa kansainvälisiä sopimuksia koskevassa terminologiassa,

— sopimuspuolten on sopimuksen allekirjoittamisesta lähtien pidättäydyttävä kaikista tämän sopimuksen kanssa ristiriitaisista toimenpiteistä,

— sopimuksen osapuolet ovat ilmaisseet tahtonsa sitoutua sopimukseen sen tekemisestä lähtien,

— osapuolten tahdonilmaisua on pidettävä tässä olennaisena tekijänä,

— sopimus on saanut aikaan oikeusvaikutuksia sen allekirjoittamisesta lähtien ilman, että olisi tarpeen odottaa sen ratifiointia.

20 Belgian hallitus totesi asiassa C-201/98 7.2.1996 antamassaan vastauksessa komission viralliseen huomautukseen, että talousliiton ja Senegalin tasavallan, Norsunluurannikon ja Malin tasavallan välillä tehtyjä sopimuksia oltiin mukauttamassa. Belgian hallitus lähetti 31.10.1996 komissiolle kopion 26.2.1996 päivätystä Senegalin ulkoministeriön kirjeestä, jolla tämä valtio hyväksyi kahdenvälisen sopimuksen mukauttamisen. Komissiolle ei kuitenkaan toimitettu mitään tietoja tämän sopimuksen asiasisällöstä.

21 Asian C-202/98 osalta Luxemburgin hallitus täsmensi 14.3.1996 antamassaan vastauksessa komission viralliseen huomautukseen, että Belgian kuningaskunta oli tehnyt merisopimuksia talousliiton nimissä talousliittosopimuksen perinteiden mukaisesti ja että olemassa olevan käytännön mukaan tällaisia sopimuksia ei ratifioida Luxemburgin suurherttuakunnassa eikä näitä sopimuksia edes julkaista Mémorial-julkaisussa. Lisäksi Luxemburgin hallitus epäilee, ettei se, toisin kuin talousliitto, ole rikkonut yhteisön oikeutta, koska sopimuksessa ilmoitetaan Belgian hallintoviranomaiset toimivaltaisina viranomaisina, koska sopimus sisältää useita määräyksiä, joilla ei ole todellisia seurauksia Luxemburgin kannalta ja koska ei ole näytetty toteen, että luxemburgilaiset merenkulkuyhtiöt liittyisivät jotenkin asiaan.

22 Komissio nosti nyt esillä olevat jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet todettuaan, että muutoksia ei ole toteutettu.

Kanteet

23 Komissio toteaa, että asetuksen N:o 4055/86 1 artiklasta ilmenee, että asetusta sovelletaan vapauteen tarjota jäsenvaltioiden välisiä merikuljetuspalveluja sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä meriliikenteen alan palveluja niiden jäsenvaltioiden kansalaisten osalta, jotka ovat muusta jäsenvaltiosta kuin se, jolle

palvelut on tarkoitettu. Asetuksen N:o 4055/86 3 ja 5 artikla koskee tilannetta kolmansien maiden osalta siten, että 3 artiklaa sovelletaan olemassa oleviin sopimuksiin, ja 5 artiklassa tarkoitetaan ennemminkin myöhemmin tehtäviä sopimuksia.

24 Sellaisen liikenteen osalta, jota koskee linjakonferenssien käyttäytymissääntöjä koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus (jäljempänä käyttäytymissäännöt) ja johon sovelletaan asetuksen N:o 4055/86 4 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, ei ole myönnetty mitään määräaikaa sopimuksen mukauttamiseksi. Sitä vastoin sellaisen liikenteen osalta, jota käyttäytymissäännöt eivät koske, säädetään kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ennen 1.1.1993 päättyvästä määräajasta. Komissio toteaa siis, että kyseiset sopimukset olisi pitänyt mukauttaa jo kauan sitten riippumatta siitä, mitä säännöstä — eli asetuksen N:o 4055/86 4 artiklan 1 kohdan a alakohtaa vaiko 4 artiklan 1 kohdan b alakohtaa — sovelletaan eri liikenteisiin.

25 Koska sopimukset, jotka talousliitto on tehnyt Senegalin tasavallan, Norsunluurannikon tasavallan, Malin tasavallan ja Togon tasavallan kanssa, sisältävät lastinjakojärjestelyjä, joilla varataan osa liikenteestä belgialaisille tai luxemburgilaisille merenkulkuyhtiöille sulkemalla pois muiden yhteisön jäsenvaltioiden merenkulkuyhtiöt, komissio katsoo niiden olevan ristiriidassa asetuksen N:o 4055/86 kanssa.

26 Koska sopimukset, jotka talousliitto on tehnyt Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa, ovat tulleet voimaan 3.9.1984 ja 25.10.1979 eli ennen asetuksen N:o 4055/86 voimaantuloa, komissio katsoo, että kyseessä ovat olemassa olevat sopimukset, jotka kuuluvat kyseisen asetuksen 3 ja 4 artiklan soveltamisalaan, ja että koska nämä sopimukset ovat syrjiviä, ne on asetuksen N:o 4055/86 3 artiklan mukaisesti lakkautettava taikka niitä on mukautettava 4 artiklan säännösten mukaisesti.

27 Sopimukset, jotka talousliitto on tehnyt Malin tasavallan ja Togon tasavallan kanssa, ovat tulleet voimaan 26.6.1987 ja 19.10.1987. Komissio katsoo näiden

sopimusten olevan asetuksen N:o 4055/86 5 artiklassa tarkoitettuja "myöhemmin tehtäviä sopimuksia", jotka on tämän säännösten mukaisesti lakkautettava tai joita on mukautettava.

28 Asian C-171/98 osalta Belgian hallitus toteaa, että talousliiton ja Togon tasavallan välisen sopimuksen muodostavilla suullisilla tahdonilmaisuilla on komission toivomusten mukaisesti muutettu sopimuksen 4 ja 5 artiklaa, joiden on katsottu olevan ristiriidassa asetuksen N:o 4055/86 5 artiklan 1 kohdan kanssa. Aineellisen virheen vuoksi on kuitenkin osoittautunut välttämättömäksi antaa uusia suullisia tahdonilmaisuja, mikä toteutetaan lähiaikoina.

29 Asian C-201/98 osalta Belgian hallitus katsoo menettelyn alusta alkaen täsmentäneensä, ettei sillä ole koskaan ollut tarkoituksena välttää asetuksen N:o 4055/86 täytäntöönpanoa koskevia velvoitteitaan. Neuvottelut eri maiden kanssa ovat kuitenkin kestäneet ennakoitua kauemmin.

30 Belgian hallitus ilmoitti komissiolle 25.11.1998 päivätyllä kirjeellä, että asetuksesta N:o 4055/86 johtuvia velvoitteita noudatetaan nyttemmin Malin tasavallan ja Senegalin tasavallan kanssa tehtyjen sopimusten osalta.

31 Luxemburgin hallitus yhtyy asiassa C-202/98 Belgian hallituksen asiassa C-201/98 antamassaan vastineessa esittämiin huomautuksiin.

32 Aluksi on täsmennettävä, että koska talousliiton ja Togon välisen sopimuksen hyväksymistä koskeva Belgian laki annettiin 9.10.1987 eli asetuksen

N:o 4055/86 voimaantulon jälkeen, tämä sopimus on luokiteltava asetuksen N:o 4055/86 5 artiklassa tarkoitetuksi myöhemmin tehtäväksi sopimukseksi. Koska talousliiton ja Malin tasavallan välinen sopimus tuli voimaan 26.6.1987, sitä pidetään myös myöhemmin tehtävänä sopimuksena. Sitä vastoin talousliiton ja Senegalin sekä talousliiton ja Norsunluurannikon väliset sopimukset ovat tulleet voimaan 3.9.1984 ja 25.10.1979 eli ennen asetuksen N:o 4055/86 voimaantuloa, joten ne kuuluvat kyseisen asetuksen 3 ja 4 artiklan säännösten soveltamisalaan.

33 Toiseksi on todettava, että sen päivän määrittämisen osalta, josta lähtien riidanalainen sopimus olisi ollut mukautettava, asetuksen N:o 4055/86 4 artiklan 1 kohdassa tehdään ero toisaalta käyttäytymissääntöjen alaan kuuluvan liikenteen ja toisaalta kyseisten sääntöjen soveltamisalaan kuulumattoman liikenteen välillä. Kyseisessä asetuksessa annetaan vain viimeksi mainitun liikenteen osalta jäsenvaltioille 1.1.1993 päättyvä määräaika säädetyn mukauttamisen toteuttamiseksi. Käyttäytymissääntöjen alaan kuuluvalle liikenteelle ei ole myönnetty määräaikaa sopimuksen mukauttamiseksi.

34 Belgian kuningaskunta on ratifioinut nämä käyttäytymissäännöt 30.3.1988. Sitä vastoin Luxemburgin suurherttuakunta ei ole niitä ratifioinut.

35 Kuten komissio on todennut, sovellettavasta määräajasta riippumatta Belgian kuningaskunnan ja Luxemburgin suurherttuakunnan olisi pitänyt kuitenkin mukauttaa kyseiset sopimukset tai lakkauttaa ne jo kauan sitten.

36 Belgian hallitus ei kiistä jättäneensä noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, ja se ilmoittaa, että sen tarkoituksena ei koskaan ole ollut välttää asetuksen N:o 4055/86 täytäntöönpanoa koskevia velvoitteitaan. Luxemburgin suurherttuakunta sitä vastoin kiistää jäsenyysvelvoitteiden laiminlyönnin. Viitatessaan

Belgian hallituksen huomautuksiin Luxemburgin hallitus kuitenkin kiistää laiminlyöntinsä vain muodolliselta näkökannalta.

37 Koska näin ollen sopimuksia, jotka talousliitto on tehnyt Malin tasavallan, Togon tasavallan, Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa, ei ole muutettu säädetyssä määräajassa, komission nostamia kanteita on pidettävä perusteltuina.

38 Näin ollen on todettava, että Belgian kuningaskunta (C-171/98 ja C-201/98) ja Luxemburgin suurherttuakunta (C-202/98) eivät ole noudattaneet asetuksen N:o 4055/86 ja erityisesti sen 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan tapauksessa ja sen 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan Malin tasavallan ja Togon tasavallan tapauksessa, koska ne ovat Togon tasavallan (C-171/98 ja C-202/98) ja Malin tasavallan (C-201/98 ja C-202/98) kanssa tekemillään sopimuksilla ottaneet käyttöön lastinjakojärjestelyjä ja pitäneet ne voimassa ja koska ne eivät ole mukauttaneet Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa tekemiään sopimuksia (C-201/98 ja C-202/98) niin, että yhteisön kansalaisilla olisi oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus Belgialle ja Luxemburgille kuuluviin lastiosuuksiin, tai irtisanoneet niitä.

Oikeudenkäyntikulut

39 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Belgian kuningaskunta ja Luxemburgin suurherttuakunta ovat hävinneet asiat C-171/98 ja C-201/98, nämä valtiot on

velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska Luxemburgin suurherttuakunta on hävinnyt asian C-202/98, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Belgian kuningaskunta (C-171/98 ja C-201/98) ja Luxemburgin suurherttuakunta (C-202/98) eivät ole noudattaneet palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta jäsenvaltioiden väliseen meriliikenteeseen sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen meriliikenteeseen 22 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4055/86 ja erityisesti sen 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan tapauksessa ja sen 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan Malin tasavallan ja Togon tasavallan tapauksessa, koska ne ovat Togon tasavallan (C-171/98 ja C-202/98) ja Malin tasavallan (C-201/98 ja C-202/98) kanssa tekemillään sopimuksilla ottaneet käyttöön lastinjakojärjestelyjä ja pitäneet ne voimassa ja koska ne eivät ole mukauttaneet Senegalin tasavallan ja Norsunluurannikon tasavallan kanssa tekemiään sopimuksia (C-201/98 ja C-202/98) niin, että yhteisön kansalaisilla olisi oikeudenmukainen, vapaa ja tasapuolinen mahdollisuus Belgialle ja Luxemburgille kuuluviin lastiosuuksiin, tai irtisanoneet niitä.**

2) **Asioissa C-171/98 ja C-201/98 Belgian kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja asiassa C-202/98 Luxemburgin suurherttuakunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Jann Edward Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä syyskuuta 1999.

R. Grass

kirjaaja

P. Jann

ensimmäisen jaoston puheenjohtaja